4 roky a jest inkompatibilní se státním úřadem. Senát měl míti 30 členů králem jmenovaných, 18 volených a dva arcibiskupy. Mandát volených členů byl by 6letý; volitelni byli občané od 40 let. Senát nesmí býti nikdy rozpuštěn. Zvláštní státní rada měla rozhodovati o stížnostech proti nařízením správním, ministerstvem vydaným, o kompetenčních sporech mezi úřady správními, o stížnostech proti překročení moci úřadů správních a o některých věcech finančních. Rozpočet povoluje se na rok; položky, vřaděné na základě zákona, nemohou býti škrtnuty. Ústava nebyla tedy nikterak špatnou, záleželo jen na tom, bude-li se prováděti; než libovůle v zastavování a porušování ústavy králem vedla nutně k znehodnocení ústavního života a k přesvědčení o oprávněnosti revoluce z dola.[1]) *řk.*

M. Boghitchévitch: Halbsouveränität. Administrative und politische Autonomie seit dem Pariser Vertrage (1856). V Berlíně 1903 S. VII. a 254.

Za »polosuverenní« označil *J. J. Moser* (1777) ony státy, které sice mají nad sebou skutečnou vyšší moc, které jsou však v držení důležitých práv, která jinak jen státům neodvislým příslušejí a která jinak byla by znakem svrchovanosti. Ačkoli theorie výraz tento namnoze za pravou contradictio in adiecto prohlašovala, udržel se v mezinárodních státních stycích podnes. Spis., podav dějiny státního vývoje jednotlivých států, za polosuverenní platících (Bulharsko, Samos, Kréta, Egypt, Alžír, Tunis a j.), vymezuje dogmaticky pojem suverenity; výraz polosuverenní znamená mu poměr kvalitativní, nikoli kvantitativní, ježto o dělení suverenity nelze mluviti. Polosuverenita má základ v poměru mocenském, jsouc podmíněna suverenitou státu vyššího, kterýž, maje volnost říditi se vlastní vůlí, může některou územní korporaci nadati výsostnými právy a poskytnouti jí přímý vliv na osoby v jejím území jsoucí; předává se tu korporaci výkon výsostných práv v té míře, že kdyby byl osvědčován z moci vlastní, stala by se územní korporace suverenní. Polosuverenita je tedy právním poměrem mezi suverenní státní mocí a polosuverenním státem. V základních zásadách založen je spis na názorech *Gierkeových.* *řk.*

C. V. Fricker: Gebiet und Gebietshoheit. Tübingen 1901. S. 112. (Aus »Festgaben für *Alb. Schäffle* zur Feier seines 70. Lebensjahres«.)

Obsahem spisu je obrana mínění spisovatelova, kteréž byl zastával již v první své práci o státním území v r. 1867, proti námitkám, které byli pro-

[1]) Právnické otázky, pojící se k změně dynastie tamní, pozbyly uznáním evropských mocností praktického významu. Pokud jde o legitimaci státní moci, určitou politickou stranou usurpované, uznáno bylo takto oprávnění k výkonu státní moci založené faktickou držbou a nepodmíněné nabytím právním, neodvislé od skutečnosti, že přechod státní moci stal se proti stávajícímu řádu právnímu. Nová dynastie uznána byla bezprostředně za representanta státní moci. V otázce potrestání spiklenců neměly mocnosti sice stricto iure právní moci, předpisovati království, kteréž je bez odporu svrchovaným státem, výkon a způsob výkonu jeho výsostných práv, avšak mocnosti mohly vždy vedle svého politického vlivu ukázati na berlínskou smlouvu, v níž uznání srbské neodvislosti uloženy byly taktéž podmínky, které vyžaduje civilisace moderního státu; za zachování smlouvy mocnosti se zaručily. Jinak vymykají se tyto politické události všeliké právní kvalifikaci.

nesli v oboru státního práva zvláště *Seydel* a *Bornhak* a v oboru mezinárodního práva pak *Ulmann* a *Heilborn*. Jde o názor F.-ův, že objektem státního panství mohou býti toliko osoby, že stát věci ovládati může jen prostřednictvím osob, že není zvláštního státního panství nad územím a že veškera výsostná práva státní moci jsou toliko výkony moci nad osobami. Mínění, že územní výsost je jen právo státu uvnitř území výsostná práva vykonávati, že územní výsost je imperium, nikoli dominium, stalo se, jak *Laband* poznamenal, skutečným locus communis státovědecké theorie; jen v mezinárodním právu udrželo se posud, ač i tu s výjimkami *(Liszt)*. *řk.*

K. v. Stengel: Die Rechtsverhältnisse der deutschen Schutzgebiete. 1901. S. 239.

Území, která jsou pod ochranou německé říše, jsou podrobena sice říšské státní moci, avšak nejsou částí říšského territoria, které jest ústavními předpisy vymezeno; území chráněné není v státoprávním smyslu územím německé říše, a poddaní jeho nejsou občany a příslušníky říšsko-německými. Chráněná území mají tedy vlastní území a vlastní příslušníky, nemají však vlastní moci státní, nejsou subjekty státní činnosti; panství cizí moci státní nad nimi mimo moc říšskoněmeckou je vyloučeno a říše zastupuje je v poměrech mezinárodních. Naproti tomu jsou však osobnostmi práva majetkového, neboť každé území ručí především za náklady své správy. Se stanoviska práva mezinárodního jsou částmi říše; není však správno je míti za cizí země, ježto za cizí zemi platí jen ta území, která jsou podrobena státní moci jiného státu aneb nejsou podrobena vůbec žádné státní moci, kdežto německá chráněná území stojí pod suverenitou říše, kteráž výkon suverenity přenesla na císaře. Moc ochrany znamená suverenní státní moc, která obsahuje zákonodárství, jurisdikci i správu na territorialním základu, tak že všechny osoby v území jsoucí jsou moci té podrobeny stejně jako domorodci. Chráněná území jsou tedy jen objekty státního panství a jejich státoprávní postavení je asi takové, jaké mělo *Elsasko-Lotrinsko* od uzavření míru *versailleského*, kterým bylo postoupeno, až do přivtělení svého říši německé (zák. z 9. čna 1871). *řk.*

Reinsch: Colonial Government. New York, 1902. S. 386.

Kdo by se chtěl stručně poučiti o ústavních, správních a hospodářských zřízeních osad, jak amerických, tak afrických, australských a indických, najde tu dobré a jasné vylíčení, sestavené na základě bohaté bibliografie. Zajímavostí vyniká zvláště rozbor ústavy, na níž založena jest státoprávní povaha Kanady, a dále ústava Spojených Států Australských, obsahující některá státoprávně velmi závažná ustanovení. Též vylíčení složité správy francouzských kolonií, kteráž platí za vzornou, nepostrádá zásadní státoprávní zajímavosti; jsouť francouzské kolonie do dnes spravovány pouhými dekrety výkonné moci s platností zákonnou. *řk.*

G. Koch: Manegold von Lautenbach und die Lehre von der Volkssouveränität unter Heinrich IV. 1902. S. 159.

Výklad státovědecké nauky tohoto učeného elsasského mnicha, jenž žil asi mezi r. 1060—1120 a jehož názory podporovaly boj říšských knížat